

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.002.08.2022

Pan
Dariusz Cieślak
Wójt
Gminy Sędziejowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/072 Usuwanie wyrobów zawierających azbest

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Sędziejowice ¹ , ul. Wieluńska 6, 98-160 Sędziejowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Cieślak, Wójt Gminy Sędziejowice ² , od 21 listopada 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Jerzy Kotarski, Wójt Gminy Sędziejowice, od 27 listopada 2014 r. do 20 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania Samorządu Gminy mające na celu realizację <i>Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032</i> ³ 2. Zaawansowanie realizacji Programu na terenie Gminy 3. Realizacja przez Samorząd Gminy, jako właściciela/zarządcy nieruchomości, obowiązków w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest
Okres objęty kontrolą	Lata 2016 – 2021 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Krzysztof Wójcik, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/16/2022 z 12 stycznia 2022 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej również: Urząd lub Urząd Gminy.

² Dalej również: Wójt lub Wójt Gminy.

³ Dalej również: *Program krajowy*.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie NIK, zarówno przyjęty w Gminie harmonogram usuwania wyrobów zawierających azbest, który nie został zaktualizowany po zmianie przelicznika ilości tych wyrobów w 2019 r. w *Bazie Azbestowej*, a także faktyczne tempo ich unieszkodliwiania, nie zapewniały możliwości zrealizowania celu przyjętego w *Programie krajowym*, tj. eliminacji azbestu do końca 2032 roku. W Gminie usunięto bowiem tylko ok. 10% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w okresie objętym kontrolą. Zakładając kontynuację usuwania azbestu w dotychczasowym średnim tempie wynoszącym 84 104 kg wyrobów/rok, potrzebne będzie jeszcze ok. 56 lat do całkowitego usunięcia pozostałych 4 681 811 kg. Zdaniem NIK, główną przyczyną takiego stanu rzeczy była konieczność poniesienia przez mieszkańców znacznych nakładów na wykonanie nowego pokrycia dachowego, które nie podlegało dofinansowaniu ze środków funduszy ekologicznych, a także brak formalnych możliwości wyegzekwowania przez Gminę harmonogramu usuwania azbestu przyjętego w *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sędziejowice na lata 2015–2032*⁶.

Wójt nie podejmował działań zmierzających do pozyskania informacji od osób fizycznych o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, uznając za wystarczające dokonanie jednorazowego spisu z natury pomimo, że informacje takie osoby fizyczne powinny corocznie przedkładać do Urzędu, zgodnie z art. 162 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁷. W Urzędzie nie podjęto przeprowadzenia kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej problematyki azbestu, pomimo przyjęcia takiego zadania w *Programie gminnym*.

Informacje o wyrobach zawierających azbest w obiektach gminnych przedkładane przez Wójta w latach 2019 – 2022 Marszałkowi Województwa Łódzkiego zawierały nierzetelne dane. W latach 2016 – 2021, wbrew przepisom rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest⁸, w Gminie nie została dokonana kontrola stanu i możliwości użytkowania obiektów zawierających azbest. Obowiązek ten wykonano dopiero w trakcie kontroli NIK. Z kolei zlecając w 2020 roku wykonanie wymiany pokrycia dachu zawierającego azbest w obiekcie należącym do Gminy, Wójt:

- nie zgłosił prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych do Starostwa Powiatowego w Łasku, co było sprzeczne z § 6 ust. 4 rozporządzenia azbestowego,
- nie zawarł w umowie z wykonawcą konieczności spełnienia wymogów §6 ust. 1 rozporządzenia azbestowego, a także nie wyegzekwował od wykonawcy obowiązku złożenia właścicielowi nieruchomości pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (§8 ust. 3 rozporządzenia).

W ocenie NIK nieprawidłowości te wynikały m.in. z niezapewnienia w tym obszarze działalności Urzędu funkcjonowania skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, o której mowa w art. 68 i 69 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁹.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej również: *Gminny program azbestowy, Program gminny lub Program*.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, ze zm., dalej: Prawo ochrony środowiska.

⁸ Dz. U. Nr 71, poz. 649, ze zm., dalej rozporządzenie azbestowe.

⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania Samorządu Gminy mające na celu realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

Opis stanu faktycznego

1.1. W 2015 roku w Gminie Sędziejowice przyjęto *Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sędziejowice na lata 2015–2032*¹¹. W *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2018-2022*¹² nie odniesiono się do zagadnień usuwania wyrobów zawierających azbest, wskazując na przyjęcie *Gminnego programu azbestowego*.

1.2. Opracowanie *Programu* zlecono podmiotowi prywatnemu, koszt tego opracowania wyniósł 17 899,99 zł, z czego 14 320,00 zł (80%) stanowiły środki z WFOŚiGW w Łodzi, a 3 579,99 zł (20%) – środki własne Gminy.

(akta kontroli str. 5-6)

1.3. W okresie objętym kontrolą *Program gminny* nie był aktualizowany, pomimo wzrostu ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest o 1 522 937 kg w stosunku do ilości przyjętej w *Programie*¹³ (szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 7)

1.4. W *Programie gminnym* określono w szczególności:

- wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest (w kg) w poszczególnych obrębach ewidencyjnych, z podziałem na osoby fizyczne i prawne: łącznie zidentyfikowano 3 646 995 kg takich wyrobów,
- harmonogram działań wraz z szacunkowym kosztem usunięcia wyrobów zawierających azbest (szczegóły przedstawiono w pkt. 2.1 wystąpienia),
- system usuwania wyrobów zawierających azbest (wskazano w szczególności podmioty oferujące takie usługi) i najbliższe Gminie składowisko odpadów zawierających azbest¹⁴,
- sposób finansowania zadań (w tym dla osób fizycznych), w szczególności ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi¹⁵ i banków współpracujących z Funduszem,
- wskazanie konieczności przeprowadzenia kampanii informacyjno-edukacyjnej mającej na celu wzrost świadomości i zwiększenie wiedzy mieszkańców gminy na temat szkodliwości azbestu oraz rozpropagowanie właściwych postaw,

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Uchwała Rady Gminy Sędziejowice nr XIII/102/15 z dnia 16 listopada 2015 r., Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 5 stycznia 2016 r., poz. 18.

¹² Uchwała Rady Gminy Sędziejowice nr XXXI I /250/17 z dnia 28 września 2017 r., Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 19 października 2017 r., poz. 4344.

¹³ Dane wg *Bazy Azbestowej* na dzień 17.01.2022 r.

¹⁴ Na terenie Gminy Sędziejowice nie funkcjonowało składowisko odpadów azbestowych. Najbliższe znajdowało się w miejscowości Płoszów, gm. Radomsko.

¹⁵ Dalej: WFOŚiGW w Łodzi, Fundusz.

- mierniki rezultatu: bezpośrednie (ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest w Mg/rok, stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku w % - należało dążyć do osiągnięcia wartości pomiędzy 90-100%) i pośrednie (liczba wniosków o dofinansowanie usuwania azbestu złożonych do Gminy przez mieszkańców/rok, liczba przypadków nielegalnego demontażu wyrobów zawierających azbest/rok, liczba inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej/rok, liczba interwencji podejmowanych przez jednostki kontrolne /rok).

1.5. W wyniku inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na etapie opracowania *Programu gminnego* (przeprowadzonej w okresie 20.08-03.09.2015 r.) ustalono, że z łącznej masy 3 646 995 kg takich wyrobów:

- 94 336 kg stanowił azbest zmagazynowany,
- 3 552 659 kg stanowił w postaci pokryć dachowych (w tym pierwszy stopień pilności – 3 773 kg, drugi – 32 098 kg, a trzeci – 3 516 788 kg).

Na terenie Gminy największa ilość azbestu znajdowała się na dachach budynków gospodarczych (ok. 73,2%) i budynków mieszkalnych (ok. 20,6%). Azbest pokrywający budynki mieszkalno-gospodarcze stanowił ok. 3,4% natomiast budynki użyteczności publicznej oraz przemysłowe - niemal 0,1%. Azbest zmagazynowany stanowił 2,6%. W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą na terenie Gminy znajdowały się następująca ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest, unieszkodliwionych oraz pozostałych do unieszkodliwienia¹⁶:

- 2016 r.: 3 667 982 kg, 68 367 kg, 3 599 615 kg,
- 2017 r.: 3 685 626 kg, 113 536 kg, 3 572 090 kg,
- 2018 r.: 3 774 605 kg, 199 985 kg, 3 574 620 kg,
- 2019 r.: 5 102 710 kg, 282 069 kg, 4 820 641 kg¹⁷,
- 2020 r.: 5 127 459 kg, 372 703 kg, 4 754 756 kg,
- 2021 r.: 5 169 932 kg, 485 843 kg, 4 684 089 kg.

Wg *Bazy Azbestowej*¹⁸, w Gminie zinwentaryzowano 5 169 932 kg wyrobów zawierających azbest, unieszkodliwiono 485 843 kg (9,4%), pozostało do unieszkodliwienia 4 684 089 kg (90,6%).

Dokonując corocznej aktualizacji danych w *Bazie Azbestowej*, od powyższych ilości wyrobów zawierających azbest odejmowano corocznie ilości takich wyrobów unieszkodliwionych w ramach dofinansowania WFOŚiGW w Łodzi udzielonego na usunięcie azbestu w Gminie¹⁹ zakładając, że pozostałe wyroby nie zostały usunięte indywidualnie, tj. bez dofinansowania ze strony Gminy. Dokonywano również bieżących korekt w zakresie ilości wyrobów zinwentaryzowanych, które wynikały głównie z podania dokładnych danych przez osoby składające wnioski o udzielenie dofinansowania na usunięcie azbestu. W Urzędzie nie prowadzono odrębnej – poza

¹⁶ Dane na podstawie corocznych wyciągów z bazy azbestowej wg stanu na ostatni dzień każdego roku.

¹⁷ Przyczyną znaczącego wzrostu ilości azbestu była decyzja Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii o korekcie wartości przelicznika stosowanego do określania ilości wyrobów zawierających azbest szacowanych pierwotnie przy użyciu jednostki m². Nowa wartość przelicznika wynosiła 15 kg/m² i taka wartość była domyślnie stosowana w systemie *Bazy Azbestowej* od dnia wprowadzenia zmiany. Szacowana masa wyrobów zinwentaryzowanych i wprowadzonych do systemu *Bazy Azbestowej* z uwzględnieniem jednostki m² uległa automatycznej korekcie w dniu 28.06.2019 r. (źródło: <https://bazaazbestowa.gov.pl/pl/aktualnosci/biezace-aktualnosci/288-zmiana-wartosci-przelicznika-m2-kg-dla-wyrobow-w01-oraz-w02> - data odsłony: 18.01.2022 r.).

¹⁸ Wg stanu na dzień 17.01.2022 r.

¹⁹ Szczegóły opisano w pkt. 2.5 wystąpienia.

Bazą – ewidencji takich wyrobów, ponieważ Baza uwzględniała ich ilość, rodzaj i miejsca występowania.

Ilość unieszkodliwionych w Gminie wyrobów azbestowych w latach 2016 – 2022, rozliczonych w ramach środków pozyskanych z WFOŚiGW w Łodzi, przekraczała jednak o 18 805 kg wartość figurującą w bazie azbestowej. Jak wyjaśnił Wójt, rozbieżność ta wynikała z faktu, iż w roku 2016 i 2017 ilość unieszkodliwionych wyrobów azbestowych wprowadzana była do Bazy w m² zamiast w kg. Wszystkie pozycje dotyczące ilości unieszkodliwionych wyrobów azbestowych, które wprowadzono w m² zostały skorygowane w trakcie kontroli NIK, jednak po tej korekcie ilość unieszkodliwionych wyrobów przewyższała faktyczną ilość usuniętych i unieszkodliwionych wyrobów o 15 102 kg.

Wg zaktualizowanych w trakcie kontroli NIK danych w *Bazie Azbestowej*, ilość wyrobów zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia przedstawiała się następująco²⁰: 5 201 561 kg, 519 750 kg, 4 681 811 kg.

(akta kontroli str. 8-10, 44-49)

1.6. W Urzędzie nie podjęto działań zmierzających do pozyskania informacji od osób fizycznych o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu. Wójt nie podejmował działań zmierzających do przypomnienia mieszkańcom o konieczności przedłożenia do Urzędu informacji o wyrobach zawierających azbest w formie uproszczonej, zgodnie z art. 162 ust. 4 i 5 Prawa ochrony środowiska. Nie przekazywał również Policji²¹ zawiadomień o nierealizowaniu tego obowiązku przez mieszkańców, tj. o wykroczeniu, o którym mowa w art. 346 ust. 1 Prawa ochrony środowiska.

Z wyjaśnień Wójta wynika, że Gmina Sędziejowice bazowała na danych dotyczących wyrobów azbestowych pozyskanych ze spisu z natury, który był przeprowadzony przez firmę zewnętrzną, stąd też nie podejmowano działań zmierzających do pozyskania informacji od osób fizycznych o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu oraz nie przekazywano Policji zawiadomień o nierealizowaniu tego obowiązku przez mieszkańców.

Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Łasku nie prowadzili postępowań w zakresie powyższego wykroczenia w latach 2016 – 2021 ani nie nakładali z tego tytułu mandatów.

(akta kontroli str. 44-49, 274-275)

1.7. *Program gminny* został udostępniony 23 listopada 2015 r. w BIP Urzędu²².

1.8. Zadania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest realizowane były, od początku przyjęcia programu gminnego, w Referacie Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez inspektora ds. leśnictwa i ochrony środowiska. W regulaminie organizacyjnym Urzędu, Referatowi – zgodnie ze standardami kontroli zarządczej – przypisano m.in. realizację zadań w zakresie ochrony środowiska, a w szczególności przyjmowanie informacji o wyrobach zawierających azbest oraz prowadzenie ewidencji tych wyrobów. Zakres czynności inspektora obejmował tożsame zadania. Jednocześnie zadanie to było jednym spośród niemal 30 przypisanych mu czynności z zakresu prawa łowieckiego, ochrony środowiska, gospodarki odpadami i ochrony bezdomnych zwierząt.

(akta kontroli str. 11-43)

²⁰ Wg stanu na dzień 31.01.2022 r.

²¹ Na terenie Gminy nie została utworzona straż gminna.

²² Pod adresem: <http://bip.gminasedziejowice.pl/art/id/6106> (data odsłony: 14.01.2021 r.).

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Wójt nie opracował projektu aktualizacji *Programu gminnego*, podczas gdy zgodnie z pkt 4.3. *Programu krajowego*, jednym z zadań samorządów gmin (ppkt 2) była aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. W okresie objętym kontrolą zaszły okoliczności wymagające takiej aktualizacji, bowiem nastąpił wzrost ilości wyrobów azbestowych na terenie Gminy, wynikający w szczególności z przyjęcia nowego przelicznika (15 kg/m²) w *Bazie Azbestowej*. W konsekwencji ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wzrosła z 3 646 995 kg²³ do 5 169 932 kg²⁴, tj. o 1 522 937 kg (42%) w stosunku do ilości przyjętej w *Programie gminnym*, a ustalony w nim harmonogram nie zapewniał możliwości usunięcia wszystkich zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy do 2032 r.

Wójt wyjaśnił, że z uwagi na fakt, iż środki finansowe zabezpieczone w budżecie Gminy, w pierwszej kolejności przeznaczane były na finansowanie odbioru wyrobów azbestowych od mieszkańców, nie został przygotowany projekt aktualizacji *Programu*, jednak biorąc pod uwagę okres, dla którego został sporządzony *Program*, dokonane w nim zostaną stosowne zmiany zapewniające zejście do stanu zerowego w 2032 r.

(akta kontroli str.44-49)

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela powyższych wyjaśnień Wójta wskazując, że przygotowanie aktualizacji *Programu gminnego* w zakresie ilości wyrobów azbestowych i zmiany harmonogramu ich usuwania stanowi prostą czynność, niewymagającą środków finansowych, która mogła zostać wykonana przez pracowników Urzędu.

OCENA CZĄSTKOWA

Przyjęty w 2015 r. *Gminny program usuwania azbestu* nie był aktualizowany, pomimo wystąpienia późniejszych okoliczności uzasadniających taką konieczność, tj. wzrostu ilości zinwentaryzowanego azbestu na terenie Gminy o 42%, wynikającego ze zwiększenia w 2019 r. wartości przelicznika w *Bazie Azbestowej*. W konsekwencji pierwotnie przyjęty harmonogram nie zapewniał możliwości usunięcia wszystkich zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy do 2032 r. Ilość unieszkodliwionych wyrobów w *Bazie Azbestowej* nie odpowiadała ilości wynikającej z posiadanej przez Urząd dokumentacji ich usunięcia, jednak w ocenie NIK do powyższych rozbieżności mogła przyczynić się, niezależna od kontrolowanej jednostki, zmiana przelicznika na 15 kg/m² wyrobu dokonana w 2019 roku. W Urzędzie nie podejmowano żadnych działań zmierzających do pozyskania informacji od osób fizycznych o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, które były zobowiązane do corocznego przedkładania Wójtowi informacji w formie uproszczonej. Zdaniem NIK, informacja taka pozwoliłaby na pozyskanie dokładniejszych danych co do faktycznej ilości azbestu na terenie Gminy, w stosunku do danych pozyskanych na etapie opracowania *Programu gminnego* w 2015 roku. Formułując powyższą ocenę, Najwyższa Izba Kontroli wzięła pod uwagę fakt, że problematyką azbestu w Urzędzie zajmował się jeden pracownik, do którego obowiązków należało niemal 30 zadań obejmujących czynności z zakresu prawa łowieckiego, ochrony środowiska, gospodarki odpadami i ochrony bezdomnych zwierząt.

²³ Wg *Programu gminnego*.

²⁴ Wg *Bazy Azbestowej* na dzień 17.01.2022 r.

2. Zaawansowanie realizacji Programu na terenie Gminy

2.1. Zgodnie z harmonogramem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest zawartym w *Programie gminnym*, do końca 2016 r. założono usunięcie 98 109 kg azbestu, w każdym kolejnym roku (od 2017 do 2032) - ok. 221 805 kg/rok (przyjęto konieczność corocznego usuwania 1/16 ilości wyrobów w celu ich całkowitego usunięcia). Koszt tego zadania oszacowano na łączną kwotę 4 668 tys. zł (w tym również uwzględniono koszt przeprowadzenia akcji informacyjno-edukacyjnej w łącznej kwocie 75 tys. zł).

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy usunięto i unieszkodliwiono łącznie 504 648 kg wyrobów azbestowych (odpowiednio w poszczególnych latach: 84 020 kg, 52 040 kg, 82 390 kg, 82 424 kg, 90 634 kg, 113 140 kg), co stanowiło 42% zaplanowanej ilości²⁵. Biorąc pod uwagę ilość wyrobów zawierających azbest wg *Bazy Azbestowej*²⁶, zinwentaryzowanych na terenie Gminy (5 169 932 kg), stanowiło to niecałe 10% tej wartości.

Jako przyczynę niezrealizowania harmonogramu Wójt wskazał niewielkie zainteresowanie mieszkańców wymianą pokrycia dachowego i demontażem azbestu, ze względu na ich trudną sytuację finansową, ponieważ każda utylizacja wyrobów azbestowych oznaczała konieczność poniesienia wydatków na wykonanie nowego pokrycia dachowego.

W Urzędzie w ograniczonym zakresie monitorowane były pośrednie wskaźniki rezultatu przyjęte w *Programie gminnym*: monitorowano wyłącznie liczbę wniosków o dofinansowanie usuwania azbestu złożonych do Gminy przez mieszkańców/rok (w latach 2016 – 2021 mieszkańcy złożyli do Urzędu odpowiednio: 35, 26, 34, 40, 45 i 47 wniosków), brakowało natomiast danych co do liczby przypadków nielegalnego demontażu wyrobów zawierających azbest/rok, liczby inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej/rok, liczby interwencji podejmowanych przez jednostki kontrolne/rok (szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzenie nieprawidłowości*).

(akta kontroli str.8-10, 44-49, 52-199)

2.2. Prowadzenie *Bazy Azbestowej* w Urzędzie rozpoczęto w 2015 r., bezpośrednio po dokonaniu inwentaryzacji wyrobów azbestowych na potrzeby programu gminnego. Dane w *Bazie* zamieszczane były corocznie, a wyciągi z *Bazy* (w postaci wyeksportowanych do arkusza kalkulacyjnego plików) – wg stanu na dzień 31 grudnia – Wójt przekazywał terminowo Marszałkowi Województwa Łódzkiego. Dane te zawierały informacje w zakresie ilości, rodzaju i miejscach występowania azbestu w zakresie dotyczącym osób fizycznych.

(akta kontroli str. 10)

2.3. Urząd zorganizował coroczny wywóz wszystkich usuwanych wyrobów azbestowych. Koszty pokrywała w 100% Gmina, która pozyskiwała na ten cel środki z WFOŚiGW w Łodzi, a zainteresowane osoby wnioskowały do Urzędu o sfinansowanie usługi demontażu i usunięcia bądź samego usunięcia zdemontowanych wyrobów²⁷. Wykonawcą powyższej usługi była firma wyspecjalizowana w świadczeniu demontażu, zabezpieczania i transportu wyrobów azbestowych, wyłaniana corocznie w procedurze zapytania ofertowego

²⁵ Wynosiła ona łącznie 1 207 134 kg w okresie objętym kontrolą (98 109 kg w 2016 r. + 221 805 kg/rok x 5 lat).

²⁶ Wg stanu na dzień 17.01.2022 r.

²⁷ Podstawę prawną stanowiły uchwały Rady Gminy Sędziejowice nr XVII/135/16 z dnia 30 marca 2016 r. oraz XVI/119/20 z dnia 14 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia *Regulaminu dofinansowania kosztów usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Sędziejowice*. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 19 kwietnia 2016 r., poz. 1785 oraz 21 stycznia 2020 r., poz. 500).

skierowanego do trzech podmiotów²⁸. Kwoty wydatkowanych środków opisano w kolejnym punkcie wystąpienia.

(akta kontroli str. 52-199)

2.4. W budżecie Gminy corocznie planowano i wykorzystywano środki na zadanie w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, przy czym 90% pozyskano na ten cel od WFOŚiGW w Łodzi. W latach 2016 – 2021 zaplanowano wydatki w łącznej kwocie 257 tys. zł (odpowiednio: 54, 31, 38, 36, 48 i 50 tys. zł), z czego wydatkowano łącznie 236 tys. zł²⁹ (odpowiednio: 53, 30, 35, 32, 39 i 47 tys. zł), a niemal 212 tys. zł stanowiły środki otrzymane z Funduszu (odpowiednio: 52,4, 24, 30,4, 29,2, 34,1, 41,6 tys. zł), stanowiąc tym samym 92% środków pierwotnie wnioskowanych, tj. 231,5 tys. zł (odpowiednio: 54,4, 25,1, 33,1, 32,2, 42,3 i 44,4 tys. zł). Różnica pomiędzy środkami pierwotnie wnioskowanymi a wykorzystanymi wynikała z faktycznie mniejszej ilości wyrobów azbestowych usuniętych niż to szacowano na etapie sporządzania wniosków. Pozostałe 23 tys. zł (odpowiednio: 0,5, 6, 5, 3, 5 i 5 tys. zł) stanowiły środki własne gminy. Począwszy od 2019 r. Gmina pokrywała również ze środków własnych podatek VAT, który nie stanowił kosztów zadania³⁰ w łącznej kwocie 9,5 tys. zł (odpowiednio: 2,6, 3,1, 3,8 tys. zł) – w związku z indywidualną interpretacją w tym zakresie, którą wydał Gminie Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej – Delegatury w Piotrkowie Trybunalskim w kwietniu 2019 r.³¹. Wskazał on, że świadczenia, co do których Gmina się zobowiązała w ramach zgłoszeń złożonych przez mieszkańców (tj. wniosków o usunięcie azbestu), stanowiły odpłatne świadczenia usług, które podlegało opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. Gmina, w związku z ww. czynnościami, występowała w charakterze podatnika tego podatku. Tym samym dotacja z WFOŚiGW w Łodzi na realizację zadania w zakresie, w jakim stanowiła ona pokrycie ceny usług świadczonych na rzecz mieszkańców Gminy, podlegała opodatkowaniu podatkiem VAT.

W ramach realizacji zadania usunięto i unieszkodliwiono ok. 504 000 kg wyrobów azbestowych (szczegóły dot. poszczególnych lat opisano w pkt. 2.1 wystąpienia) w stosunku do planowanych łącznie 517 000 kg (zaplanowano usunięcie w każdym roku odpowiednio: 87 000 kg, 54 000 kg, 86 000 kg, 88 000 kg, 103 000 kg i 117 000 kg). W związku z powyższym, kontrolowana jednostka corocznie aneksowała umowy o dofinansowanie zawarte z Funduszem, dokonując stosownych korekt w harmonogramach rzeczowo-finansowych.

(akta kontroli str. 50-199, 279)

2.5. W Urzędzie nie zrealizowano kampanii informacyjno-edukacyjnej mającej na celu wzrost świadomości i zwiększenie wiedzy mieszkańców gminy na temat szkodliwości azbestu oraz rozpropagowanie właściwych postaw, pomimo wpisania takiego zadania do *Programu gminnego* (szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Nie organizowano również szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów azbestowych z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm. Wójt nie współpracował z mediami, organizacjami społecznymi ani z organami kontrolnymi w zakresie realizacji celów programu.

²⁸ Kwoty zamówienia nie przekraczały wartości 30 tys. EUR zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U z 2019 r., poz. 1843) zastąpioną ustawą z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U z 2021 r., poz. 1129), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

²⁹ Kwota ta stanowiła 100% planu po zmianach.

³⁰ Zgodnie z opisem dowodów księgowych: faktur VAT nr 2019/10/18 z 07.10.2019 r., FV/36/10/2020 z 15.10.2020 r. i FV/10/12/2021 z 02.12.2021 r.

³¹ Znak pisma: 0113-KDIPT1-3.4012.68.2019.2MK.

Wójt wyjaśnił, że wysiłki Gminy w okresie objętym kontrolą koncentrowane były na zapewnieniu zainteresowanym mieszkańcom bezpłatnego odbioru wyrobów azbestowych, z pominięciem zadań przypisanych gminom na str.36 *Programu Krajowego*.

(akta kontroli str. 44-49)

2.6. Wójt wskazał, że głównym problemem realizacji programów dotyczących usuwania wyrobów azbestowych (gminnego i krajowego) było zapewnienie odpowiednich środków finansowych na ich skuteczną i efektywną realizację. W ramach dostępnych środków finansowania zewnętrznego istniały możliwości uzyskania dotacji na pokrycie jedynie niewielu z obowiązków nakładanych przez te programy. Ostatecznie, zapewnienie pokrycia kosztów usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych, spoczywało na jednostkach samorządu terytorialnego i mieszkańcach Gminy.

(akta kontroli str. 44-49)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie nie monitorowano przyjętych na str. 29 *Programu gminnego* pośrednich wskaźników jego realizacji: liczby przypadków nielegalnego demontażu wyrobów zawierających azbest/rok, liczby inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej/rok, liczby interwencji podejmowanych przez jednostki kontrolne (Nadzór budowlany, Państwową Inspekcję Pracy, Inspekcję Sanitarną, Gminę)/rok.

Wójt nie wskazał przyczyny nieprowadzenia powyższego monitoringu, ograniczając się do stwierdzenia, że Gmina nie była w posiadaniu informacji umożliwiających weryfikację ww. wskaźników.

(akta kontroli str. 44-49)

2. W Urzędzie nie podjęto realizacji kampanii informacyjno-edukacyjnej mającej na celu wzrost świadomości i zwiększenie wiedzy mieszkańców gminy na temat szkodliwości azbestu oraz rozpropagowanie właściwych postaw, pomimo, że zadanie to zostało wskazane do corocznej realizacji w harmonogramie *Programu gminnego* (na str. 29).

Wójt wyjaśnił, że Gmina, w pierwszej kolejności starała się zapewnić mieszkańcom bezpłatny odbiór i utylizację wyrobów azbestowych. Od 2016 r. Gmina systematycznie ogłaszała nabór wniosków na usuwanie wyrobów azbestowych z nieruchomości znajdujących się na terenie gminy (poprzez kurendy i ogłoszenie na stronie gminy). Zainteresowani odbiorem lub demontażem azbestu mieszkańcy, informowani byli o krańcowym terminie konieczności usunięcia wyrobów azbestowych oraz o wiążących się z tym zagrożeniach w zakresie demontażu i utylizacji, a także o podmiotach uprawnionych do wykonywania tego typu prac. Ponadto, temat szkodliwości wyrobów azbestowych był wielokrotnie podnoszony w rozmowach z mieszkańcami w trakcie zebrań wiejskich organizowanych w poszczególnych sołectwach. Biorąc pod uwagę powyższe, Gmina Sędziejowice w okresie objętym kontrolą nie prowadziła zatem intensywnej kampanii informacyjno-edukacyjnej mającej na celu wzrost świadomości i zwiększenie wiedzy mieszkańców gminy na temat szkodliwości azbestu oraz rozpropagowanie właściwych postaw, zaplanowanej w *Programie gminnym*, podając jedynie podstawowe informacje związane z bezpłatnym odbiorem i utylizacją wyrobów

azbestowych. Na szersze inicjatywy w zakresie kampanii informacyjno-edukacyjnej, brak było odpowiednich środków w budżecie Gminy³².

(akta kontroli str. 44-49, 280)

Przyjmując powyższe wyjaśnienia NIK wskazuje jednocześnie, że przeprowadzenie szerokiej kampanii informacyjno-edukacyjnej mogłoby się przyczynić do zwiększenia zainteresowania usunięciem wyrobów azbestowych przez mieszkańców Gminy.

OCENA CZĄSTKOWA

Pomimo corocznego pozyskania środków z WFOŚiGW w Łodzi, w Gminie nie realizowano przyjętego *Programem gminnym* harmonogramu usuwania azbestu: do końca 2021 r. usunięto zaledwie ok. 10% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych, średnio 84 108 kg/rok. W ocenie NIK przy utrzymaniu takiego tempa unieszkodliwiania azbestu, potrzebne będzie jeszcze ok. 56 lat do jego całkowitego usunięcia z terenu Gminy, a tym samym niemożliwe będzie zrealizowanie celu przyjętego w *Programie Krajowym*, tj. eliminacji azbestu do końca 2032 roku. Zdaniem NIK główną przyczyną takiego stanu rzeczy była konieczność poniesienia przez mieszkańców znacznych nakładów na wykonanie nowego pokrycia dachowego, które nie podlegało dofinansowaniu ze środków funduszy ekologicznych, a także brak formalnych możliwości wyegzekwowania przez Gminę harmonogramu usuwania azbestu przyjętego w *Programie gminnym*. Stwierdzone nieprawidłowości obejmowały brak monitoringu pośrednich wskaźników realizacji *Programu* oraz niezrealizowanie wskazanej w nim kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej problematyki azbestu.

OBSZAR

3. Realizacja przez Samorząd Gminy, jako właściciela/zarządcy nieruchomości, obowiązków w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest

Opis stanu faktycznego

3.1. W Urzędzie dokonano spisu z natury wyrobów zawierających azbest, jednak wyniki tej inwentaryzacji Wójt przekazywał Marszałkowi Województwa Łódzkiego poczynając od roku 2019. Z wyjątkiem roku 2019, informacje te przekazywane były terminowo – do 31 stycznia (szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Do roku 2020 azbest wykazywano w siedmiu obiektach, z czego trzy wykazano jako własność Gminy (łącznie ilość wyrobów zawierających azbest wynosiła 7 710 kg), a cztery Powiatu Łaskiego (łącznie ilość wyrobów zawierających azbest wynosiła 3 450 kg) – trzy przystanki PKS oraz budynek gospodarczy Zespołu Szkół Rolniczych w Sędziejowicach. W roku 2021 i 2022 w informacji złożonej Marszałkowi uwzględniono również dwie wiaty przystankowe przy drodze wojewódzkiej zarządzanej przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi (łącznie ilość wyrobów azbestowych wynosiła 750 kg). Wszystkim wyrobom przypisano trzeci stopień pilności.

Z wyjaśnień Członka Zarządu Województwa Łódzkiego wynikało, że uwzględnienie przez Gminę wiat przystankowych było zasadne i zgodne z art. 18 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym³³, w myśl którego do zadań własnych gminy w zakresie publicznego transportu zbiorowego należała budowa, przebudowa i remont wiat przystankowych lub innych budynków służących pasażerom, posadowionych na miejscu przeznaczonym do wsiadania i wysiadania pasażerów lub przylegających do tego miejsca, usytuowanych w pasie drogowym

³² W okresie objętym kontrolą Gmina nie ubiegala się jednak o środki zewnętrzne na powyższy cel.

³³ Dz.U. z 2021, poz. 1371.

dróg publicznych bez względu na kategorię tych dróg. Zatem to właśnie Gmina odpowiadała za ich stan techniczny i była wykorzystującym wyrobów azbestowe, a w przypadku remontu czy przebudowy tych obiektów będzie tym podmiotem, który dokona demontażu wyrobów azbestowych. Natomiast w przypadku Zespołu Szkół Rolniczych, Członek Zarządu wskazał, że wartością nadrzędną wydawało się złożenie corocznej informacji o wyrobach zawierających azbest bez względu na to czy zostaje ona nadesłana przez właściciela, użytkownika wieczystego, zarządcy nieruchomości, obiektu czy też gminę, na terenie której szkoła się znajduje. Zarówno Powiat Łaski jako jej właściciel, ani dyrektor Szkoły jako wykorzystujący wyrobów azbestowe nie wystali ww. informacji. Jedynym organem, który corocznie przysyłał informację o wyrobach był Urząd Gminy w Sędziejowicach.

W przypadku trzech obiektów, które zostały wykazane jako własność Gminy, jeden budynek w okresie objętym złożonymi informacjami nie stanowił już takiej własności, drugi – od 2019 r., natomiast w przypadku budynku przeznaczonego dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Grabnie³⁴ wymieniono pokrycie dachowe z eternitu w 2020 r., a nadal był on wykazywany w składanych Marszałkowi informacjach (szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Zatem faktyczna ilość wyrobów azbestowych w obiektach gminnych wynosiła: 8 535 kg (lata 2016 – 2018), 7 590 kg (rok 2019), 1950 kg (lata 2020 – 2021)³⁵.

(akta kontroli str. 44-49, 200-259, 270-272)

3.2. W latach 2016 - 2021 pracownicy Urzędu ani innych jednostek gminnych nie przeprowadzili kontroli stanu i możliwości użytkowania obiektów zawierających azbest, co było sprzeczne z § 4 ust. 1 rozporządzenia azbestowego (szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 44-49)

3.3. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie zakwalifikowano wyrobów zawierających azbest do innych stopni pilności niż III. Jednak w 2020 r. Gmina zleciła wymianę azbestowego pokrycia dachu w budynku OSP w Grabnie. Wykonawca powyższych prac został wyłoniony w trybie z wolnej ręki, a Wójt wyjaśnił ten fakt koniecznością podjęcia natychmiastowych środków zaradczych wobec złego stanu konstrukcji więźby dachowej oraz zabezpieczenia stanu technicznego stropu przed jego dalszym pogorszeniem. Wójt nie zgłosił prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych do Starostwa Powiatowego w Łasku, co było sprzeczne z § 6 ust. 4 rozporządzenia azbestowego, ani nie zawarł w umowie z wykonawcą konieczności spełnienia wymogów §6 i §8 ust. 3 rozporządzenia azbestowego (szczegółowy opis znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Urząd nie otrzymał od wykonawcy robót oświadczenia o prawidłowości wykonania tych prac w zakresie ich zgłoszenia do:

- Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Łasku,
- Okręgowego Inspektoratu Pracy w Łodzi,
- Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łasku.

(akta kontroli str. 202-259)

3.4. W latach 2016 - 2021 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi ani Okręgowy Inspektorat Pracy w Łodzi nie prowadziły kontroli w zakresie nadzoru nad

³⁴ Dalej: OSP, OSP Grabno.

³⁵ W ilości tej nie uwzględniono budynku wchodzącego w skład Zespołu Szkół Rolniczych, wykazywanego przez Gminę, pomimo nieposiadania do niego żadnego tytułu prawnego.

podmiotami usuwającymi i unieszkodliwiającymi wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Sędziejowice.

(akta kontroli str. 275-278)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Informacje o wyrobach zawierających azbest, których właścicielem/zarządzającym była Gmina, Wójt przekazywał począwszy od 2019 roku, przy czym informacja w 2019 roku została przekazana nieterminowo, tj. przy piśmie z 23 sierpnia 2019 r., a opóźnienie wyniosło 204 dni. Było to wbrew § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest³⁶, ponieważ wykorzystujący wyroby zawierające azbest powinien przedkładać informację corocznie w terminie do dnia 31 stycznia.

Wójt wyjaśnił, że nieprzekazanie Marszałkowi Województwa Łódzkiego informacji o wyrobach azbestowych, w obiektach gminnych przed rokiem 2019 było wynikiem omyłki, a przekazanie informacji w roku 2019, po terminie określonym w § 10 ust. 2 ww. rozporządzenia, było wynikiem jednorazowego przeoczenia.

W ocenie NIK nieprawidłowość powyższa skutkowałą brakiem pełnej wiedzy ze strony Marszałka co do wyrobów azbestowych w obiektach zarządzanych przez Gminę przed 2019 rokiem.

(akta kontroli str. 44-49, 202-254)

2. Przedłożone przez Wójta Marszałkowi informacje o wyrobach zawierających azbest zawierały niezetelne dane, ponieważ:
  - uwzględniono w nich dwa obiekty, z których jeden (zawierający 1 125 kg wyrobów azbestowych) nie był już własnością Gminy w okresie objętym kontrolą, a drugi (zawierający 945 kg wyrobów) – od 2019 r., a był nadal wykazywany w informacji za lata 2019 – 2021.
  - w przypadku budynku OSP Grabno, pomimo demontażu pokrycia dachowego zawierającego azbest (5 640 kg) w 2020 r., był on nadal wykazywany w informacji za lata 2020 – 2022.

Jako przyczynę powyższej nieprawidłowości Wójt wskazał omyłkę. W trakcie kontroli Wójt złożył Marszałkowi korektę informacji, z której wynikało, że wyroby azbestowe w łącznej ilości 1 950 kg znajdowały się w pięciu obiektach (wiatach przystankowych)³⁷.

(akta kontroli str. 44-49, 200-254)

3. W latach 2016 - 2021 pracownicy Urzędu nie przeprowadzili kontroli stanu i możliwości użytkowania obiektów zawierających azbest, co było sprzeczne z § 4 ust. 1 rozporządzenia azbestowego. Zgodnie z powyższym przepisem, właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca obiektu zawierającego azbest przeprowadza kontrole stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów.

³⁶ Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31, dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest.

³⁷ W informacji nie uwzględniono już budynku będącego w trwałym zarządzie Zespołu Szkół Rolniczych, którego właścicielem był Skarb Państwa.

Jako przyczynę Wójt wskazał brak odpowiedniej wiedzy przez pracownika Urzędu Gminy, pozwalającej na rzetelną ocenę stanu wyrobów azbestowych.

W trakcie kontroli pracownicy Urzędu dokonali oceny pokrycia dachów pięciu wiat przystankowych, przypisując im III stopień pilności.

(akta kontroli str. 44-49, 260-269)

Zdaniem NIK, uwzględniając wyniki powyższej oceny, nieprawidłowość nie spowodowała negatywnych skutków, ponieważ wyroby azbestowe nie wymagały pilnego usunięcia lub zabezpieczenia. Jednocześnie Izba nie podziela wyjaśnień Wójta co do braku odpowiedniej wiedzy pracownika Urzędu w ww. zakresie, wskazując na fakt, że w trakcie kontroli oceny takiej dokonali właśnie pracownicy Urzędu Gminy.

4. Zlecając w 2020 roku wymianę pokrycia dachu w OSP Grabno, Wójt:
- nie zgłosił prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych do Starostwa Powiatowego w Łasku, co było sprzeczne z § 6 ust. 4 rozporządzenia azbestowego
  - nie zawarł w umowie z wykonawcą konieczności spełnienia wymogów §6 ust. 1 rozporządzenia azbestowego, a także nie wyegzekwował od wykonawcy obowiązku złożenia właścicielowi nieruchomości, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (§8 ust. 3 rozporządzenia).

Wójt wyjaśnił, że wyłonienie wykonawcy na wymianę pokrycia dachu na budynku OSP Grabno w 2020 r. odbyło się na podstawie udzielonego zamówienia z wolnej ręki, z uwagi na konieczność podjęcia natychmiastowych środków zaradczych wobec ziego stanu konstrukcji więźby dachowej oraz zabezpieczenia stanu technicznego stropu przed jego dalszym pogorszeniem. W tych warunkach, kierując się zaistniałym stanem wyższej konieczności, nie dopełniono wszystkich obowiązków wynikających z przepisów prawa przy tego typu pracach.

(akta kontroli str. 44-49, 255-259)

Najwyższa Izba Kontroli nie zgadza się z powyższymi wyjaśnieniami. Żaden bowiem przepis rozporządzenia azbestowego nie zwalniał Wójta z dokonania zgłoszenia prac do organu administracji architektoniczno-budowlanej, natomiast potencjalne zagrożenie stwarzane przez demontaż wyrobów zawierających azbest uzasadniało również konieczność wyegzekwowania od wykonawcy tych prac obowiązków, o których mowa w §6 ust. 1 i §8 ust. 3 rozporządzenia. Zdaniem NIK skutkiem powyższej nieprawidłowości było pozbawienie możliwości nadzoru prawidłowości prowadzenia prac przez organ administracji architektoniczno-budowlanej, a także brak potwierdzenia usunięcia azbestu w sposób prawidłowy oraz oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2016 – 2021 w Urzędzie, wbrew z § 4 ust. 1 rozporządzenia azbestowego, nie dokonano kontroli stanu spisanych z natury wyrobów zawierających azbest, a przekazywanie informacji o tych wyrobach Marszałkowi Województwa Łódzkiego rozpoczęło dopiero w 2019 roku, co było niezgodne z § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest. Informacje składane przez Wójta Marszałkowi o wyrobach zawierających azbest za lata 2019 – 2022 zawierały nierzetelne dane. Zlecając wykonanie wymiany pokrycia dachu w OSP Grabno, Wójt nie zgłosił prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych do Starostwa Powiatowego w Łasku, co było sprzeczne z § 6 ust. 4

rozporządzenia azbestowego. Nie zawarł również w umowie z wykonawcą konieczności spełnienia wymogów §6 ust. 1 rozporządzenia azbestowego, a także nie wyegzekwował od wykonawcy obowiązku złożenia właścicielowi nieruchomości, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych (§8 ust. 3 rozporządzenia). W ocenie NIK nieprawidłowości powyższe wynikały m.in. z niezapewnienia w tym obszarze działalności Urzędu funkcjonowania skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, o której mowa w art. 68 i 69 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę i wnioski:

Uwaga	Konieczność monitorowania przyjętych <i>Programem gminnym</i> następujących pośrednich wskaźników: liczby przypadków nielegalnego demontażu wyrobów zawierających azbest/rok, liczby inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej/rok, liczby interwencji podejmowanych przez jednostki kontrolne.
Wnioski	1. Opracowanie projektu aktualizacji <i>Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Sędziejowice na lata 2015–2032</i>, z uwzględnieniem aktualnej ilości zinwentaryzowanych wyrobów w <i>Bazie Azbestowej</i> i przedłożenie go Radzie Gminy w celu podjęcia uchwały. 2. Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej mającej na celu wzrost świadomości i zwiększenie wiedzy mieszkańców gminy na temat szkodliwości azbestu oraz rozpropagowanie właściwych postaw.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 15 marca 2022 r.

Kontroler
Krzysztof Wójcik
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektora
Piotr Walczak

.....
podpis